

van sommige pachten, grote reparaties aan gebouwen, andere uitgaven en de belasting van de goederen voor Nederland met 25 % is er volgens de negotieboeken in vergelijking met 1761/62 geen grotere verslechtering dan f 2682,-. In 1762/63 waren de uitgaven f 187.155 en de inkomsten f 112.602, wat een verschil van f 74.553 oplevert. [fol. 1508] Dit is f 447 minder dan het nadelig saldo dat in de memorie van bezuiniging op f 75.000,- is bepaald. Ter vermindering van het nadelig saldo is de afgeschafte stuiver per kan voor de pachter op de in- en uitvoer van sterke drank weer ingevoerd. De pachter kreeg ook het alleenrecht op de verkoop bij de kleine maat. Hopelijk nemen de inkomsten hierdoor toe. Ter vermindering van het kostbare transport van hout is aanbevolen om de aanplant van djatibomen, die door de resident te Saleyer is voorgesteld, met ijver voort te zetten. Tevens is geïnformeerd naar een bepaalde soort hout, die volgens de resident te Bima daar te verkrijgen is en geschikt zou zijn als houtskool voor buskruit. Er is aangedrongen op vermindering van de hoge uitgaven, vermeerdering van inkomsten, het innen van schulden, schulden op de levering van slaven en alles wat maar mogelijk is. Het is wel toegestaan om de verplichting uit 1740 van f 1800,- van het hof van Boni en een lening van f 1959 in 1710 aan de vorst af te schrijven en binnenlijns te laten voortlopen. [fol. 1509] Het bestuur verklaarde herhaaldelijk dat deze vorderingen hopeloos waren. Wegens een ruime voorraad is, behalve wat reeds gekapt was, geen sapanhout besteld en wegens de hoge prijs geen honingwas en karet. Behalve benodigheden t.w.v. f 22.504, die naar Banda gingen, zijn er in Batavia van de 300 gevraagde slaven 200 gearriveerd. Met andere zaken samen is er voor f 20.226 ontvangen. Er is, behalve de reeds genoemde pakken textiel, bestaande uit 67 Coromandelse, 16 Bengaalse en 10 Suratse, nog t.w.v. f 72.125,- aan contanten en diverse levensmiddelen, gezamenlijk t.w.v. f 145.304 naartoe gezonden. Ter verbreiding van de godsdienst mag het bestuur een partij boeken in het Maleis onder de inlanders die ze niet kunnen betalen, gratis verspreiden. Predikant Henricus de Grave die reeds vele malen in het Maleis preekte, [fol. 1510] mag de daarvoor vastgestelde toelage van f 500,- ontvangen. Kapitein Jean Baptiste de la Houte Maison is wegens hoge ouderdom gepensioneerd en in zijn plaats is kapitein Peters tot hoofd van de militie benoemd. In plaats van de op Bima vermoordde onderkoopman Johan Christiaan Helm-kamp is onderkoopman Joannes Bleeke als secretaris en kassier aangesteld. Wegens het op de patrouilletocht sneuvelen van Martini is sergeant Rudolph tot vaandrig bevorderd. Het hoofd te Buru, Johan Constantijn Cruippenning, vervangt winkelier Hendrik Wolf, die als secretaris en kassier van de landraad naar Ambon is overgeplaatst. Verder wordt verwezen naar de te Batavia ontvangen brieven van 30 en 31 mei, 5 juni, 2, 12 en 23 juli, 16 september, 16, 20, 22 en 24 oktober 1763, naar de vergaderingen van 1 en 5 december en naar de brief naar Makassar van 31 december.

BANDJARMASIN

[fol. 1511] Volgens de brief van de residenten van 1 oktober 1763 was in 1762/63 de peperoogst $8020\frac{89}{500}$ pikol. Daarvan vervoerden twee Chinese jonken $3424\frac{33}{100}$ pikol, terwijl de vorst 150 pikol voor eigen rekening verzond. Na aftrek van wat verspild is, is de rest aan de Compagnie geleverd. Te Batavia is met de bark het Zeepaard, de sloep Haak en het scheepje de Jonge Petrus Albertus $48\frac{72}{100}$ pikol witte en $4280\frac{55}{125}$ pikol zwarte peper aangevoerd. Voor de peper, $161\frac{7}{8}$ karaat ruwe diamanten en enige kleinigheden is Bandjarmasin f 97.190 toegerekend, terwijl voor wat daarheen verzonden is f 178.359,- in rekening is gebracht. Daaronder was f 144.000,- aan Spaanse realen en f 23.200,- aan gekartelde dukatons. Hoewel de verwerving van peper beter is dan de $5128\frac{66}{100}$ pikol vorig jaar, bleef ze onder de verwachting. De residenten zijn daar in de brief van 7 juli zo ernstig over onderhouden, dat ze zich in hun antwoord van 1 oktober zeer geraakt toonden en bezwoeren dat ze trouw en ijverig het belang van de Compagnie behartigden. Er zijn geen redenen [fol. 1512] het tegendeel te geloven en daarom moet men zich maar bij de schaarse verwerving neerleggen. De residenten schrijven dat ze niet meer kunnen doen dan de leveranciers vriendelijk te behandelen en snel te betalen. Men moet maar afwachten of de vorst van Bandjarmasin van